

Nr. 10 | Oktober 2011 |
33ste jaargang
verschijnt niet in augustus
P 408.654

Aan tafel !

Verenigde Protestantse
Kerk in België
vpkb.be

Inhoud

Schriftwerk - Woord van de voorzitter

Komen eten	blz. 3
Hervormingsdag zegt u?	blz. 3

In het vizier: Aan tafel!

De beleving van het Avondmaal	blz. 4

Predikanten

ds. G.R.A. 'Truus' Schouten	blz. 6

Coördinaties

Christendom-Jodendom	blz. 8
Christendom-Islam	blz. 9
Studiefonds: Ik help een kind	blz. 10

Faculteit

Studiedagen <i>Pelgrimage</i>	blz. 11
Opening academiejaar	blz. 11

Aankondigingen

Van de schaduw naar het licht	blz. 12
Vernieuwende Islamdenkers	blz. 12
Hoe leven als gehuwden?	blz. 13
De Open Poort	blz. 13

Van hier en daar

Duits-Belgische ontmoetingsdagen	blz. 14
Arabische christenen houden adem in	blz. 16

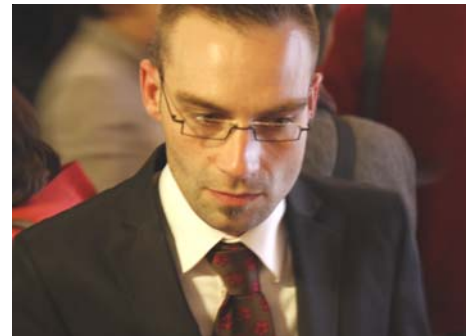
Nieuws uit de synodale raad

Predikantencorps	blz. 18

Advertentie

Integratiepastor gezocht in Antwerpen	blz. 19

Uit de redactie

Aan Tafel!

Want God laat zich kennen in de maaltijd, zo lezen we in het schriftwerk.

Gezang 27 omschrijft het met deze mooie woorden: *De Heer richt op zijn berg een maaltijd aan van spijs en merg, van uitgelezen wijnen; van heind' en ver zal men aan tafel gaan, de Heer is gul en goed voor al de zijnen...*

Eten en drinken worden verbonden met dromen en profetieën, woorden met brood en wijn. Over wat het Avondmaal nu precies inhoudt, is veel te zeggen, maar hoe het beleefd wordt, is de vraag die prof. dr. de Lange zich stelt in deze Kerkmozaïek.

De werkgroep Christendom-Islam onderstreept het belang van aandacht voor de Islam in een multi-religieuze samenleving en Jaap Hansum zoekt naar de plaats van de christenen in de complexe Arabische wereld. De werkgroep Jodendom tenslotte wijst ons op het grote doel in het Jodendom, namelijk de schepping leefbaar te maken.

Verder nemen we afscheid van ds. Truus Schouten die vorige maand op pensioen ging na een jarenlange dienst als predikante in de VPKB.

De redactie wenst u veel leesplezier.

Ds. Edwin DELEN.

Komen eten

Eten is een obsessie geworden. Kookboeken verkopen prima. Elke televisiezender heeft zijn eigen chefkok of kookwedstrijd. Maar ondertussen weten veel mensen niet meer hoe ze moeten koken. Met heimwee denken we terug aan recepten van onze grootmoeders en aan de gezellige grote familie-tafel.

Zo laat de tafel in onze tijd iets zien van een gemis en een verlangen naar saamhorigheid.

Opvallend vond ik de woorden van de Britse psychiater Theodore Dalrymple die na de rellen in Londen zei dat de schuld bij de ouders van de kinderen uit de achterstandswijken lag: *‘Een derde van onze kinderen eet nooit aan tafel met een ander lid van het huishouden... Ze zijn dan ook radicaal ongesocialiseerd en diep egoïstisch.’* (De Standaard 13 augustus 2011). Zou het omgekeerde ook waar zijn? Is het delen van onze tafel het einde van egoïsme?

Eten is veel meer dan voedsel tot je nemen. De bijbel weet dat al heel lang. Samen eten, wil zeggen dat je met elkaar een gemeenschap vormt. Je laat zien dat je bij elkaar hoort en het leven met elkaar wilt delen. Zo lezen we dat Abraham zich uitslooft om drie vreemdelingen te verwelkomen met een maaltijd. Jezus deelt zijn brood met tollenaars en zondaren maar dat kan niet iedereen begrijpen.

Indrukwekkend is het verhaal over de maaltijd na de verbondssluiting op de Sinaï. Het volk en God hebben elkaar trouw beloofd. Vervolgens klimmen Mozes, Aäron, Nadab en Ebihu samen met zeventig oudsten de berg op.

“... en zij zagen de God van Israël... Deze vooraanstaande Israëlieten werden niet door God gedood: zij zagen hem, en zij aten en dronken.” (Exodus 24: 10 en 11).

God die zich laat (her)kennen in de maaltijd. Het zal een rode draad in de bijbel en in ons leven blijven.

De tafel als teken van heimwee en gemis.

De tafel als verlangen naar een toekomst.

De tafel als teken van verbondenheid.

Aan tafel!

Ds. Saskia Ketelaar

Hervormingsdag zegt u?

De Hervorming luidde een fundamentele godsdienstige, maatschappelijke en culturele omwenteling in. Die heeft de wereld onherkenbaar veranderd. Niet vanwege het dogmatisme, de starheid en bekrompenheid die het protestantisme op sommige plaatsen in het leven riep. Wél vanwege de centrale uitgangspunten: Gods almacht en goedheid, het menselijk tekortschieten en de overbrugging tussen die twee door verzoening en genade die van God uitgaan.

In onze tijd nog moeilijk te vatten. Men verklaarde het hele leven, de natuur, de cultuur in die tijd echter vanuit het geloof. Het volstrekte tegendeel van de huidige tijd. Daarom zei Calvin: *“La pire des pestes est la raison humaine”* – de ergste ramp is de menselijke rede. Een stap te ver? Toch niet. De mens heeft zijn verstand om het te gebruiken. Maar als hij zelf voor God gaat spelen – en dat bedoelde Calvin – loopt het onherroepelijk fout. Daar heeft de hervorming ons weer op gewezen. Mens (Adam = uit het stof gemaakte) is uw naam! Goed om er af en toe nog eens aan herinnerd te worden.

Waar de belangstelling verdwijnt, verdwijnt ook de herinnering. Zo is het ook met het geloofsgoed. Hervormingsdag is daarom nog zo gek niet!

dr. Guy Liagre,
synodevoorzitter.

De beleving van het avondmaal

Met de doop vormt het avondmaal het symbool in onze protestantse kerken waarin we op een gestileerde manier iets heel wezenlijks van ons geloof tot uitdrukking brengen. Onze belijdenisgeschriften typeren het als een 'teken en zegel': de woordelijke boodschap van het evangelie wordt zichtbaar gemaakt in een teken en krijgt in het woord 'zegel' een certificaat van echtheid mee: dit komt van Christus zelf!

Veel sterker konden de reformatoren het niet zeggen. Terwijl in het protestantisme alle nadruk op het Woord van God ligt, wordt het 'breken van het brood en

het delen van de wijn' gezien als een manier om de boodschap van dat Woord keer op keer onder ons present te stellen; zelfs zo dat we, deelnemend aan het avondmaal, de boodschap letterlijk tot ons nemen. We eten haar op... Zo lichamenlijk gaat het toe. Voedsel voor het leven, zeggen we dan. Met het brood eten we tegelijk geestelijk voedsel.

Betekenis en beleving

Over de vraag wat het avondmaal betekent was in de geschiedenis veel te doen. Dat heeft vaak alle nadruk gekregen, terwijl het ook goed is je af te vragen wat we er eigenlijk aan beleven. Die vragen hebben met elkaar te maken, maar zijn verschillend. Wat het *betekent* daar kunnen we theologische discussies over opzetten, maar de vraag naar de *beleving* begint aan de andere kant, de gevoelskant.

Als we ons daarop concentreren, gaat het dus over factoren, die een rol spelen bij onze beleving van de avondmaalsviering. Ik noem enkele punten om over door te denken, maar het kan

ook een aanzet zijn voor een groepsgesprek of een gemeente-avond. Drie invalshoeken staan centraal:

- a) de eigen geloofsgeschiedenis;
  - b) inhoudelijke aspecten van het avondmaal;
  - c) de vorm waarin we het avondmaal vieren.
- Zonder naar volledigheid te streven, geef ik bij alle drie enkele voorzetten voor onze gedachtenvorming.

Godsdienstig milieu

Waarschijnlijk wordt onze avondmaalsbeleving voor een groot deel bepaald door onze eigen levens- en geloofsgeschiedenis. In welk godsdienstig milieu wij opgroeiden, hoe daar avondmaal gevierd werd en wat we daarvan zagen, hoorden en voelden, heeft grote invloed op ons eigen beleven.

In de streek waar ik opgroeide, trokken mannen op zo'n zondag hun zwarte pak aan... Niet als rouwkleding, want het was meestal hun trouwpak. Het ging om eerbied: We gaan aan tafel bij de Here God... Zo kun je terugdenken aan vroeger. Probeer de sfeer in de kerk eens te benoemen. Wat zag u af aan de gezichten van de mensen? Welke woorden hebben achteraf in uw herinnering de overhand? Woorden over de dood van Christus, over zonde en schuld, over zelfonderzoek en over 'jezelf een oordeel eten en drinken', of eerder over liefde en verzoening, over delen en vergeven? Wat en hoe werd er gezongen?

Soms zijn het waardevolle herinneringen, authentieke ervaringen, die ons mee gevormd hebben. Soms roepen ze misschien ook verzet bij ons op. Ook dan zijn we erdoor gevormd. Het is beslist verdiepend om de eigen levens- en geloofsgeschiedenis daar eens op na te lopen. Wat, wie is er in de loop van mijn leven van invloed geweest op hoe ik het avondmaal ben gaan ervaren?

Inhoudelijke aspecten

Enerzijds gaat het bij het avondmaal om tastbaar voedsel, maar het is bedoeld als voeding van onze geest. Zo was dat ook tijdens die laatste maaltijd van Jezus met zijn leerlingen. Er was een moment waarop Hij het brood brak, de beker rond liet gaan als teken van een nieuw verbond, tot gedachtenis aan Hem, aan zijn leven. In die woorden hebben christenen verschillende betekenissen gezien en gehoord, die ook onze beleving van het avondmaal bepalen.

Ik duid er een paar:

- Zo ligt er wel nadruk op het offer dat Christus bracht met zijn kruisdood, tot verzoening vanwege zonde en schuld. Alles moet van Hem komen. De grootheid van God tegenover de kleinheid van de mens. Hoogmoedige mensen worden deemoedig. (Maar in zwaardere calvinistische kringen heeft dit ook wel tot depressiviteit geleid... Over beleving gesproken!)
- Als de weg van Christus getypeerd wordt als een weg van uiterste liefde, die niet in de dood eindigt, maar die erkenning van God krijgt in de opstanding, dan is dit teken van het verbond van God en mensen er een van troost en aansporing.
- Wat als we de maaltijd zien als een voorafschaduw van het Koninkrijk van God, waar allen zonder onderscheid gelijkelijk delen in zijn gaven? Dan staat er in een onbarmhartige wereld met veel ongerechtigheid, een tafel van hoop.

Bij elk inhoudelijk aspect, past een beleving. Maar is het niet vreemd, dat mensen zulke verschillende belevingen hebben bij zoiets centraals als het avondmaal? Eigenlijk niet, want dat is juist een kenmerk van een symbool, dat het rijk is aan interpretaties.

Vormen van vieren

Niet alleen inhoudelijke aspecten, ook de vorm waarin wij het avondmaal vieren raakt onze beleving. Wij hebben de maaltijd die Christus met zijn leerlingen vierde, gestileerd. Niemand in de kerk denkt bij het woord *avondmaal* nog aan een maaltijd in de avond, zittend of liggend rond een tafel. Maar in de vormen, die wij kiezen, speelt ook beleven een rol.

Een viering aan een tafel zal gevoelsmatig meer aansluiten bij het verhaal van de instelling van het avondmaal en bij andere maaltijdverhalen uit de Bijbel. Terwijl met elkaar een kring vormen, staande brood en wijn aan elkaar doorge-

ven vooral het gemeenschapskarakter benadrukt en het samen op weg gaan. Daartegenover kan een viering, waarbij mensen in de bank blijven zitten, meer overeenkomen met een individuele beleving.

Kinderen en jongeren

Het is zonneklaar dat jeugdervaringen er echt toe doen. In mijn kinderjaren ging ik niet aan het avondmaal. Dat was toen niet zo. Maar ik beleefde er veel aan; aan de gezichten van de mensen die van en naar de tafel gingen, bijvoorbeeld. Ondertussen nemen kinderen vaak wel deel aan de avondmaalsviering. Soms participeren zij in het uitdelen. Reken maar dat het een belangrijk gevoel is, meetellen en meedoen. Je staat in de kring en ook jij krijgt de tekenen van Christus aangereikt van een ander – niet je vader of moeder en misschien zegt die ander wel iets, als *Het lichaam van Christus*, of *De vrede van Christus voor jou*. Je begrijpt daar niets van, maar dat is niet erg. Je voelt dat het om iets echts gaat. Samen met de volwassenen deel je in een geheimenis van een ongekende liefde... Kinderen hoeven echt niet alles te begripen – alsof volwassenen dat trouwens wel doen – maar delen in iets waarvan je voelt dat het ertoe doet, dat telt. En zeker is het fijn als er in het geheel van de viering ook een onderdeel is – een lied, of meehelpen- waarin ook jij wordt aangesproken en ingeschakeld. Natuurlijk kan avondmaalscatechese wel helpen bij de beleving van het avondmaal, want bij een goede catechese horen leren en beleven bij elkaar.

Delen

Wat beleven we aan het avondmaal? En wat zit er achter dat ik het zó beleef? Het zou wel eens heel verdiepend kunnen zijn om daar voor jezelf over na te denken. En het zou wel eens heel verrijkend kunnen zijn om naast brood en wijn, ook dát met elkaar te delen.

Dr. Jaap DE LANGE is hoogleraar praktische theologie aan de Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid te Brussel (www.protestafac.ac.be)

Ds. G.R.A. 'Truus' Schouten: "Verbaasd dat mensen mij zoveel toevertrouwden"

Na een carrière als predikant in vijf verschillende gemeenten is dat de terugblik op haar pastorale werk van de afgelopen 38 jaar. Pastoraat is niet het enige, maar wel zeer opvallende sterke punt in haar loopbaan. "Haar aandacht en inzet voor de kleine en zwakke medemens vallen op." Dat schreef Ds. C. de Beun vele jaren nadat zij in Brugge 5 jaar lang pastor was geweest en die inzet is blijven hangen bij de mensen die haar kennen en met haar werkten. In september neemt ze afscheid van haar (laatste) gemeente Boechout.

"Een aantal leren het nooit, een aantal zullen het wel leren en soms is er eentje en die hééft het!" Een citaat van de ziekenhuispredikant van het Bronovoziekenhuis in Den Haag, waar in 1972 de 22-jarige Truus Schouten een cursus pastoraal klinische training volgde. De cursusleider keek toen strak in de richting van één van de weinige theologiestudenten, die uitzonderlijk de training mochten meemaken. Die uitspraak bepaalde mee haar predikantenkeuze. Als Nederlandse was ze eind jaren 60 theologie gaan studeren aan de Brusselse faculteit want dat gaf haar ademruimte. Toen ze afstudeerde was ze de enige van haar jaar, die koos voor het predikantschap en al snel kreeg ze de kans om in Brugge aan de slag te gaan. Daar sprak ze op avonden van de katholieke vrouwenvereniging KAV over het precaire onderwerp abortus. "Ik ben geen voorstander van abortus, maar je moet wel oog hebben voor de, soms enorme, problemen waar vrouwen mee worstelen. Dan

kan abortus een oplossing zijn. In die tijd ging het ook over het fenomeen van illegale ingrepen op vrouwen. Dat was regelrecht gevaarlijk! Daar kon ik wel eens kwaad over worden, want toen waren de discussies zo theoretisch. Je kunt toch die vrouwen niet in de kou laten staan!", betoogt ze na al die jaren nog met vuur. Niet voor niets kreeg ze in 1976 de 'Feminaprijs'. "De CVP kende jaarlijks deze prijs toe aan iemand die zich in het bijzonder heeft ingezet voor de plaats van de vrouw in de maatschappij en in het geval van ds. Schouten ook voor de plaats van de vrouw in de kerk, een vrouw met een warm kloppend hart voor haar medemens, de kleinste en de zwakste eerst." Aldus collega C. de Beun.

Na 5 jaar werken verhuisde ze naar het Nederlandse Venlo-Blerick, waar ze meteen ook de zorg kreeg voor 28 omliggende dorpen, een hele klus. Haar derde gemeente werd Antwerpen-Zuid. Ze had er dan al flink wat ervaring op zitten, maar toch kreeg ze net in die periode een uitnodiging om deel te nemen aan een cursus op de faculteit in Brussel, die beginnende predikanten op weg wilde helpen. "Moet ik nu beleidigd of vereerd zijn over die uitnodiging?", schreef ze toen in een reactie. Maar een begin dertiger is doorgaans een beginnend predikant. De hele leeftijdsgroep was uitgenodigd. Zij "stond" intussen wel in haar derde gemeente. Ook in de Brusselse Guido de Brèskerk deed ze heel specifieke ervaringen op. Vooral toen ze met collega Guy Liagre het samengaan met de Graanmarktkerk mocht begeleiden. Ook daar stak haar pastorale bekommernis boven de dis-

puten en de meningsverschillen van kerkgangers uit. Het samengaan wordt er door iedere kerkganger intussen als een verrijking ervaren. Boechout werd haar eerste dorpsgemeente en meteen haar laatste opdracht. Als ze terugkijkt op al die jaren is ze heel dankbaar dat het vijf kerkgemeenten waren met zulke grote verschillen in hun samenstelling en accenten. Daarom bleef het werk zo uitdagend en boeiend. Maar ook moeilijk en soms hard, want hoe kan een alleenstaande vrouwelijke dominee zichzelf staande houden? "Ik ben nog altijd verbaasd dat mensen mij zoveel toevertrouwden uit alle facetten van het leven! Het kan vroom klinken maar ik wist mij in Gods hand, al bad ik wel eens: "Heer zorg toch vooral ook voor het grondpersoneel!". Natuurlijk miste ik soms wel een klankbord, maar ik heb gelukkig geen eelt op mijn ziel gekregen. Ik probeerde alleen maar dicht bij de mensen te zijn."

Anekdoten schudt ze als geen ander uit de mouw, zachte en harde verhalen. De zwartste ervaring uit haar loopbaan was de vrouw die in elkaar stortte toen het besef ging dagen van wat ze had aangericht. Tijdens een gewapende overval was zij verantwoordelijk voor de dood van een geldkoerier. Haar vriend-mededader draaide op voor de moord. Als aalmoezenier van de gevangenis zag Truus deze vrouw de donkere put van het schuldbesef ingaan. Iets nooit meer te kunnen goedmaken. Schuldig zijn. Het was een jarenlange diep-existentiële crisis. "Toch heb ik hun huwelijk in de gevangenis uiteindelijk nog mee mogen maken." Eén van hen bezocht toen een Bijbelkring in de gevangenis

waar Truus met volle koffiepoten naar toe trok. Wat een intense persoonlijke gesprekken zijn daar gevoerd! Toch blijven de mooie momenten haar het sterkst bij. Praten met mensen is voor haar vooral luisteren naar hun verhalen, zorgen en problemen. "Die omstandigheden zorgen er telkens weer voor dat mensen een oplossing niet kunnen zien. Meestal weet men zelf wel wat het beste is. Al pratende, komt dat vaak naar boven. Het is zoiets als de methode van Socrates: het geboren laten worden van de oplossing. In de kerk betekent het, dat je jezelf overbodig maakt, omdat de leden steeds meer dingen zelf gaan oppakken. Boechout is daar een mooi voorbeeld van. Pastoraat wordt daar gezamenlijk gedragen. Zo was er een algemene verontwaardiging rond een illegaal verklaard vluchtelingengezin. Meteen stond de hele bende recht en zette zich in voor hun asiel. Maar daar bleef het niet bij! Voorbeden, pastorale zorg, materiële opvang... Zo'n verbondenheid en zorg voor elkaar zien groeien, maakt me enorm blij en geeft mij ook de overtuiging dat ik met een gerust hart weg kan gaan." Toch blijft een gevoel achter dat ze overal te weinig heeft kunnen investeren, vooral in het pastoraat! De ziekenhuizen, de ouderen, de jonge gezinnen... "Dat allemaal goed doen is heel tijdrovend." Daarom hoopt ze dat haar laatste gemeente nu een goede pastor zal vinden die het een beetje kan uitleggen en die door de jongeren leuk wordt gevonden.

Mark GORIS.

"Kent u iemand die nog nooit een kaartje van haar gehad heeft?"

Boekenverkoop

In verband met de pensionering van Truus Schouten moet een groot deel van haar bibliotheek weg. Op **donderdag 13 en vrijdag 14 oktober a.s. vanaf 10.00u.** kunnen belangstellenden boeken uitzoeken en meenemen. De standaardwerken zijn (laag) geprijsd, de andere boeken zijn gratis mee te nemen.

Ook is er een grote hoeveelheid bureaumateriaal (gratis) evenals een hoeveelheid meubelen en klein huisraad (bedden matrassen, salontafels, fauteuils enz.)

Er staat een bus om, voor wie dat wil, een gift in te doen. De totale opbrengst van giften en verkoop gaat naar een medisch project in Tanzania (Afrika) "Masatu". Iedereen is van harte welkom op deze dagen: 13 en 14 oktober 2011 vanaf 10.00u. in de Appelkantstraat 12 te Boechout. De koffie staat klaar!

Voor meer info: tel. 03/454.40.14
truus.schouten@vpkbbrecht.be

Het particuliere en het universele

Laatst hoorde ik op de radio een filosoof spreken over de principes van de christelijke kerk, waarbij de nadruk werd gelegd op het fundamenteel antiracisme en dat het christendom de eerste universele godsdienst zou zijn. Daar kijk je toch wel even van op! Buiten het feit dat de meeste godsdiensten die pretentie hebben (denk aan 'katholikos'), is dit in de geschiedenis van het christendom niet erg gebleken. Of zijn 'echte christenen' pas vandaag geboren?

Hier raken we direct aan iets dat al lang speelt, namelijk dat pas met het christendom de betrokkenheid op één volk zou overstegen zijn. Maar dan heeft men toch een aantal zaken vergeten. Inderdaad is er sprake van uitverkiezing, men werkt in Oud Testament en in Nieuw Testament aan een herbezinning over zijn/haar plaats tegenover God en de wereld, als individu en als volk. Daarmee wordt gelijk de opdracht aangegeven iets te gaan betekenen voor anderen.

Als men aan Joodse kant het risico zou lopen om het verkeerd te verstaan, dan wordt het begrip *Noachidische geboden* ingebracht. Daarmee wil men aangeven dat, als iemand zich houdt aan de 7 grondlijnen, men even goed af is als met de 613 Joodse geboden. In het Jodendom kan men zich dus niet laten voorstaan op grotere belangrijkheid.

Het grote doel in het Jodendom blijft de *tik-koen olam*, het herstel van de wereld, de opdracht om de wereld leefbaarder te maken. God wil dat de mens partner is in de schepping (cfr. de titel van het boek van dr. W. Zuidema: *Gods Partner*). Herstel en vervolmaking van de schepping zijn alleen mogelijk door middel van ommekeer - *tesjoeva*. *Terugkeer tot Gods bedoelingen* is ook een mogelijke weergave van dit Hebreeuwse begrip.

Als Paulus spreekt, dan gaat het niet over het onderscheid tussen het particuliere of het universele, maar over beide. Als de Jood Jezus sterft, dan wil dat een universele betekenis hebben. Joden kregen de Tora, haar boodschap is echter universeel. Een groot deel van onze beschaving is gebaseerd op die grondregels. De vraag is: zijn die ook toegepast? Christendom en Jodendom groeiden uiteen, ieder ging zijn eigen weg en er is een christelijke geschiedenis geweest van zwart maken, profi-

teren, in de hoek drummen, die uiteindelijk geresulteerd heeft in een isolement en in een machinale uitmoording. Dit is een geschiedenis die men niet kan wegmoffelen. Hier zijn wij mee gemoeid. Dit is geen genocide zoals een ander. Telt die Joodse buur wel mee? Mag die nu wel iets zeggen? Als wij hen niet horen, zullen wij zelf op zoek moeten gaan naar die stem. In een poging om te kunnen overleven, ontstond in een omgeving van emancipatie de gedachte van de oprichting van een eigen staat. Omdat vandaag al te vaak het Jodendom vereenzelvigd wordt met die staat, zijn velen geneigd om dat contact niet meer te zoeken. En ontstaat zelfs het gevaar van een nieuw christelijk anti-judaïsme. En als men daarbij het Jodendom gebruikt om de eigen heilsgeschiedenis dichterbij te brengen, is het hek helemaal van de dam. De zorg om het voortbestaan van de staat Israël en - in de context van het Midden-Oosten - de zorg om het tot stand brengen van een vrede met de Palestijnen zou centraal moeten staan. Kunnen we bijdragen tot een leefbare situatie, ook voor de Palestijnse christenen die nu tussen hamer en aambeeld zitten? Misschien moeten wij ons zelfs beperken tot het ondersteunen van pogingen voor de vrede, tot het aanknopen van contacten met christenen ter plaatse en de politici-van-daar hun werk laten doen. Ruil van land voor vrede heeft in het verleden niet gewerkt. Andere oplossingen zullen moeten uitgedacht worden. Daarbij is het onze plicht onze Palestijnse broeders en zusters te wijzen op het gevaar van een theologisch anti-judaïsme.

Danny Rouges

Er is een kleine, handige brochure verschenen 'Joden, leven in Antwerpen'. Wordt verkocht door KMS, Groenenborgerlaan 149, 2020 Antwerpen (antwerpen@kms.be) aan € 5 (excl. verzending)

Werkgroep Christendom - Islam

Deze VPKB-werkgroep werd opgericht in 2004 naar aanleiding van een synodebesluit. De synode vond het belangrijk om de interesse te wekken voor de islam als tweede godsdienst in ons land. Aandacht voor de islam werd noodzakelijk gevonden in onze multireligieuze samenleving. In veel van onze gemeenten worden er, veelal op eigen initiatief, avonden georganiseerd over en met moslims om elkaar te leren kennen en respecteren. Tussen toen en nu heeft de werkgroep verschillende bijeenkomsten georganiseerd onder andere Islam voor beginners. Zij werkt zonnig samen met Kerkwerk Multicultureel Samenleven (KMS) en vzw Motief. Ook brengen we soms een boek extra onder de aandacht of een vormingsreeks. Van de hand van de voorzitter van de werkgroep Judith van Vooren, leest u hieronder een boekbespreking. Ook geven wij verder in Kerkmozaïek enkele interessante vormingsreeksen van vzw Motief door. Voor opgave en meer informatie zie de website www.motief.org

Woorden uit de Koran voor iedereen

Voor de bijbel bestaan ze al heel erg lang, de vertalingen voor kinderen of jongeren, vertalingen in omgangstaal, vertalingen met kanttekeningen, met illustraties, Bijbelse verhalen voor kinderen... en dat allemaal om het Boek toegankelijker te maken voor iedereen. *Woorden uit de Koran voor iedereen* streeft het doel na de Koran toegankelijk te maken voor een breed publiek. Kwintessens Uitgevers, onder andere bekend van *Kind Op Zondag*, gaf het werk uit.

Oorspronkelijk verschenen in het Duits en samengesteld door Lamy Kaddor en Rabeya Müller, maakte dr. Stella van de Wetering een vertaling in het Nederlands. Zij is docent Arabisch en islamitische pedagogiek bij het Centrum voor Islamitische Theologie van de Vrije Universiteit in Amsterdam. Kaddor en Müller, de samenstellers van het boek, zijn beiden pedagogen en dat kun je duidelijk merken. De Koran is niet zo eenvoudig te lezen, onder andere omdat er geen systematische indeling is naar inhoud of verhaallijn. Als je bijvoorbeeld het verhaal van Musa (Mozes) wilt lezen, zul je de verschillende soera's (verzen) over deze profeet zelf moeten bijeen sprokkelen. Ze staan immers verspreid over de hele Koran. Dat werk hebben de islampedagogen Lamy Kaddor en Rabeya Müller voor ons gedaan. Het boek bestaat uit 12 hoofdstukken gerangschikt rond de thema's: God, De schepping, Medemens, Profeten en boodschappers, Mohammed, Ibrahim, Yusuf, Musa, Isa, de zoon van Maryam, Vrouwen als voorbeeld voor ons. Hoe kunnen wij God dienen? Paradijs en Hel. Ieder hoofdstuk begint met citaten uit de Koran betreffende het onderwerp. Zoals gezegd in een zeer eenvoudige taal waarbij de vertalers ervoor kozen toch zo dicht mogelijk bij de grondtekst te blijven. Naast de Nederlandse vertaling is ook de

Arabisch grondtekst weergegeven. Dat kan handig zijn wanneer dit boek gelezen wordt met iemand die het Arabisch machtig is. De Koran-tekst wordt steeds gevolgd door een korte theologische uitleg bij

het thema. Deze uitleg is summier en uiterst eenvoudig. Voor sommigen misschien té eenvoudig. Voordeel is dat kinderen, jongeren en beginners hiermee goed uit de voeten kunnen. Het gaat om een eerste kennismaking en in die zin is de opzet geslaagd. Voor wie echter een vollediger beeld wil krijgen van de boodschap en de theologie van de Koran lijkt dit werk toch te beperkt al is het alleen al omdat niet de volledige Koran-tekst werd weergegeven. De lijst van woorden, namen en betekenissen aan het einde van het boek is, zeker met het oog op een jong lezerspubliek, zeer waardevol. De index van Koranverzen is dan weer handig voor hen die verder willen.

Het boek is zeer verzorgd uitgegeven en heeft tal van sprekende foto's. Al met al een aanrader voor mensen die alleen of in groepsverband willen kennis maken met de Koran.

Ds. Judith VAN VOOREN

Woorden uit de Koran voor iedereen, samengesteld door Lamy Kaddor en Rabeya Müller, vertaald door Stella van de Wetering, Kwintessens/De Fontein, 2011, 224 pag., ISBN 9789026128486, 19,95 Euro

---

Studiefonds : Ik help een kind

Wie helpt mee om jongeren van onze partnerkerk in Rwanda (EPR) kansen op een betere toekomst te geven?

Uit dit studiefonds ontvangen jongens en meisjes financiële steun voor schoolgeld en schoolmateriaal tijdens hun secundaire studies.

Een secundaire studie geeft meer kansen op werk of een vervolgstudie!

We kunnen al jaren rekenen op de giften van mensen uit VPKB gemeenten in Vlaanderen en Wallonië. Daar zijn we erg blij mee!
Mogen we dit jaar ook op u als nieuwe donateur rekenen?
Alvast hartelijk bedankt!

Uw bijdrage kunt u storten op:

Rek. nr. 125.9302045.30
van Protestantse Solidariteit,
Brogniezstraat 46,
B-1070 Brussel.
o.v.v. 'Ik help een kind'
(Fiscaal attest vanaf 40 Euro)

IBAN: BE 15125930204530
Code BIC: CPDHB71

Contact:

greetheslinga@skynet.be

Ik help een kind

Vlaamse Diaconale Dag uitgesteld naar februari 2012

Wegens het (tijdelijk) buitenspel raken van enkele van onze menskrachten en enkele andere omstandigheden wordt de jaarlijkse Vlaamse Diaconale Dag voor één keer niet in oktober gehouden.

Maar geen nood, van uitstel komt geen afstel! Vooralsnog hebben wij een nieuwe Vlaamse Diaconale Dag gepland in februari 2012. Meer nieuws hierover kunt u lezen in volgende edities van Kerkmozaïek.

Faculteit voor Protestantse Godgeleerdheid

Studiedagen *Pelgrimage*

Op maandag 17 en dinsdag 18 oktober 2012 houdt de Nederlandstalige afdeling haar jaarlijkse interdisciplinaire studiedagen voor alle studenten en docenten plus oudstudenten en belangstellenden. Plaats van handeling is wederom de Oude Abdij in Kortenberg. Het thema maakt ons al bij voorbaat enthousiast:

Pelgrimage.

Naast inleidingen op het thema door verschillende hoogleraren zijn er ook verhalen aangekondigd uit het leven van *echte* pelgrims. Er zijn er zelfs die met een ezel naar Santiago de Compostela reisden...

's Avonds bekijken wij samen een film over een pelgrimage: *Le grand voyage* van Ismaël Ferroukhi. Ochtend- en avondgebeden omsluiten onze dagen.

Info en opgave: zie website FPG, pagina 'Agenda'.

Colleges herbeginnen

Wij nemen een kleine maar verheugende stijging in de belangstelling voor de protestantse theologie waar. Een van de aantrekkelijke kenmerken van de Brusselse Faculteit is de aandacht voor het Hebreeuws, voor het Oude Testament en voor het Jodendom als bedding van de vroege kerk. De module *Hebreeuws 1* lijkt zich te kunnen verheugen in een voor ons ongevoerde grote deelname door nieuwe studenten.

Info en contact

Zie de website van de Faculteit:
www.protestafac.ac.be of stel uw vraag aan de decaan, prof. dr. Peter Tomson,
pjtomson@evonet.be - tel. 02/527.03.08

Opening academiejaar 6 oktober

De opening van het academiejaar is op donderdag 6 oktober om 17.00u. in het faculteitsgebouw Bollandistenstraat. Het liturgisch moment wordt verzorgd door de Nederlandstalige afdeling en het openingscollege wordt gegeven door prof. dr. Rudy Van Moere.

Opdrachtverklaring

Wie in het kort wil weten waar de FPG voor staat, kan terecht bij de nieuwe Opdrachtverklaring of *Missie*. Deze staat op de website: aanklikken op de pagina *Welkom*.

Van de Schaduw naar het Licht

Tentoonstelling tot 16 december 2011

Op een dag bevinden bepaalde mensen zich in de psychiatrische instelling van de gevangenis van Vorst omdat ze op een gegeven moment een strafbaar feit hebben gepleegd. Opgesloten, afgezonderd...

APO (penitentiair Maatschappelijk Werk) is een dienst voor Justitieel Welzijnswerk. Eén van de doelstellingen is het aanbieden van verschillende mogelijkheden voor reïntegratie aan geïnterneerden. In dit perspectief organiseert de dienst sinds 2002 sociaal-culturele activiteiten binnen deze bepaalde vleugel van de gevangenis. *Van de Schaduw naar het Licht* is het resultaat van één van deze creatieve activiteiten.

Het team van APO.

Met de steun van de GGC (Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)

Tentoonstelling *Van de Schaduw naar het Licht*

APO, 12 Cansstraat, 1050 Elsene

Elke vrijdag namiddag van 14u tot 16u **tot en met 16 december 2011.**

Protestants Sociaal Centrum Brussel (PSC)
Centrum voor Algemeen Welzijnswerk vzw
Cansstraat 12
1050 Brussel
tel. 02 512 80 80
fax. 02 512 70 30
E-mail: csp.psc@skynet.be
Website: <http://www.csp-psc.be>

De werkgroep Christendom-Islam stelt u een aantal gespreksavonden voor

Vernieuwende Islamdenkers in Antwerpen op 21 september, 19 oktober, 23 november 2011.

Net als andere levensbeschouwingen biedt de Islam richtingwijzers om maatschappelijke en politieke keuzes te maken. Aangezien onze maatschappij voortdurend in verandering is, moet over die richtingwijzers altijd opnieuw nagedacht worden. Welke hedendaagse visies worden er ontwikkeld rond

religiebeleving en moderniteit, duurzaamheid en ecologie en leven als gelovige in een seculier land? In deze leesgroep worden artikels van vernieuwende denkers besproken zoals Hendrik Jan Bakker, Yusuf Al Qardawi ea. Elke avond kan eventueel apart gevolgd worden.

Dar Es Salaam-Huis van vrede in Kortrijk.

Drie gespreksavonden over moslims. Telkens is er een ander thema. Vragen, die leven, worden aan een deskundige gastspreker voorgelegd op woensdagen 12, 26 oktober en 16 november. De thema's zijn: 1. Godsdienstvrijheid en scheiding van kerk en staat. 2. Islam op de werkvloer. 3. Jonge moslims op zoek naar een eigen plek.

Kosten: 5€ per avond

Meer info: <http://www.motief.org>

Hoe leven als gehuwden?

Zaterdag 5 november 2011 van 10.00u. tot 17.00u.

Kasteel Mariagaarde te Hoepertingen (Borgloon)

De Katholieke Nationale Commissie voor Oecumene richt een studiedag in over de theologie van het huwelijk in de verschillende christelijke Kerken met bijzondere aandacht voor actuele pastorale kwesties: de broosheid van relaties, de onverbreekbaarheid van het huwelijk, de pastoraal van de uit de echt gescheidenen, het tweede huwelijk.

Hoofdreferaat: Prof. Elisabeth Parmentier, *Faculté de Théologie Protestante* te Straatsburg.
Bijdrage vanuit de andere Kerken: Prof. A. Thatcher, University of Exeter; Prof. T. Knieps, Onderzoekseenheid theologische ethiek van de KULeuven; Mgr. Athenagoras van Sinope, Oecumenisch Patriarchaat.

De tekst van de referaten is in het Frans en Nederlands beschikbaar.

Inschrijven via <http://www.kerknet.be/microsite/NKCO/> of ce.belgica@interdio.be of 02/509.96.93 en na overschrijving van € 20 (middagmaal en documenten) op 734-0193625-22

IBAN : BE06 7340 1936 2522

BIC: KREDBEBB Interdiocesaan Centrum met vermelding oecumene 74522

Planning themazondagzondagen

22 januari 2012

18 maart 2012

06 mei 2012

20 mei 2012

Gebedsweek eenheid

Werelddiaconaat

Israëlzondag

Roepingenzondag

Vergaderingen werkgroep Jodendom

De vergaderingen van de werkgroep Christendom Jodendom zijn publiek. Een diploma van predikant is handig, maar is daar niet nodig. Vraag even de datum op van de volgende ontmoeting: tel. 03.2397651 of acjcb1@gmail.com

De Open Poort

Thema-overzicht 2012

- Januari-februari: Hooglied
  - Maart-april (Paasnummer): gevangenschap en bevrijding
  - Mei-juni: duurzaamheid in relaties
  - Juli augustus: symboliek en verbeelding in de bijbel
  - September-oktober: diakonaal thema
  - November-december: Kerstnummer
- Schrieksebaan 21, 3140 Keerbergen,
deopenpoort.adm@telenet.be
<http://www.vpkb.be/DeOpenPoort> .
We zitten sinds kort ook op Facebook!
(<https://www.facebook.com/#!/pages/de-Open-Poort/204385769598076>)*

Duits-Belgische ontmoetingsdagen 2011

Deze jaarlijkse ontmoetingsdagen hadden dit jaar plaats van 24 tot 27 augustus in de Oecumenische Werkplaats van de Verenigde Evangelische Zending in Wuppertal (D), een mooi gebouw gelegen boven op een heuvel, ter plaatse bekend als “de heilige berg”.

Het thema was dit jaar: Wie is Jezus Christus voor ons – vandaag? en werd door verschillende sprekers uit beide landen behandeld. Met een 45-tal deelnemers kwam het dikwijls tot zeer goede gesprekken na elke lezing en ook tussendoor had men weer volop de gelegenheid oude kennissen te ontmoeten en kennis te maken met nieuwe deelnemers.

hij voor u toen u 12 jaar oud was? Hoe duidt u het verschil tussen beide beelden? Vanuit de zaal werden dan antwoorden voorgelezen waar de spreker op inging. De derde lezing werd gehouden door de Nieuw Testamenticus van de Theologische Faculteit in Bonn, Dr G.Röhser. Hij ging als gedegen exegeet te werk en doorliep zo samen met ons het Nieuwe Testament

Offer of zoenoffer

De eerste spreker, emeritus-superintendent B.Müller uit Bonn, sprak over *Voor onze zonden gestorven?* Eeuwenlang, ook nog in de Reformatietijd, beleed de christenheid dat Christus door zijn plaatsvervangend sterven voor de zonden van de mensen verzoening heeft gebracht en daarmee de gekrenkte eer van God hersteld heeft. In de tijd van de Verlichting wordt aan deze theologie getwijfeld. Hoe kan men het beeld van een liefhebbende God verenigen met het beeld van een God die de dood van zijn Zoon nodig heeft! Spreker pleitte voor het lezen van de bijbel in zijn grote veelvuldigheid met bevrijde blik en de dood van Jezus te begrijpen als offer en niet als zoenoffer. Het is God die ons onze zonden vergeeft, aldus spreker. Zijn opvattingen, die inmiddels in boekvorm verschenen, hebben in Duitsland voor heel wat ophef gezorgd en tot de nodige controverse geleid.

Wie is Jezus voor u?

Dr. Ds. Johan Temmerman uit Gent ging hierna meer systematisch te werk en onderbrak enkele malen zijn betoog met vragen aan het publiek: wie is Jezus Christus voor u vandaag? Wie was

op zoek naar *Jezus als vertegenwoordiger van God en mensen.*

Op vrijdagmorgen was het de beurt aan ds. Peter Janssen, lid van het overlegorgaan tussen Christenen en Joden in België. Hij sprak over *Jezus Christus in de joods-christelijke dialoog.* Het zijn vaak moeilijke gesprekken maar beide partijen, zowel in België als elders willen de dialoog gaande houden en verdiepen. Sommige joodse gesprekspartners zijn van mening dat dankzij de christenen de hele wereld de God van Israël heeft leren kennen. Ds. Janssen eindigde met de woorden: *“Ook onze kerk zal weer geloofwaardig en aanstekelijk worden als we als gemeenten trachten de nood rondom ons belangrijker te vinden dan onze eigen kerkelijke toekomst... Wanneer we ons in de noden van de wereld verliezen, zullen we zeker gevonden worden door de God van Israël”.*

Andere continenten

De laatste spreker was Ds. Claudia Währisch, die deel uitmaakt van de Verenigde Evangelische Zending in Wuppertal. Zij sprak over *Jezus Christus in andere culturen.* Ze woonde enkele jaren in Ghana en in China. De Ghanezen geloven in Jezus om deel te hebben aan zijn wondermacht. Hij brengt materiële zegen en

gezondheid. Ook in China is hij eerst en vooral een wonderdoener, de arts, de voedsel-voorzienaar. In Ghana is zijn belangrijkste attribuut zijn macht waarmee hij demonen overwint, in China is hij onder andere de vleesgeworden Tao, de hemelse woordvoerder, de wegwijzer ten hemel.

Barmer Thesen

Zoals alle jaren was de laatste middag een uitstap. In Wuppertal zaten we een hele tijd in de beroemde zweefbaan en bezochten we de kerk waar in 1934 de zogenaamde *Barmer Thesen* werden opgesteld tegen de ideologie van het nazisme (Barmen maakt nu deel uit van Wuppertal). De kritiek op deze thesen, eigenlijk een soort geloofsbelijdenis, was dat er niets in gezegd werd over de Joden.

Het kerkgebouw waar deze thesen werden opgesteld, werd in 1944 verwoest. Toen men aan wederopbouw dacht, was er naast de kerk nog een flinke lap grond over. Als teken van verzoening bood men deze grond aan aan de Joodse overlevenden in Barmen om een synagoge te bouwen. Kerk en synagoge liggen nu vlak naast elkaar en er zijn van beide zijden uit voortdurend contacten. Zo kwam men ertoe te zeggen: "*dit is de zevende Barmer These!*"

We waren als deelnemers zeer onder de indruk van dit bezoek. De gezellige avond op vrijdag en de kerkdienst met avondmaalsviering op zaterdagmorgen rondde ook deze conferentie op een feestelijke wijze af.

2012

Volgend jaar gaan we naar Wittenberg. Het is dan 495 jaar geleden dat de 95 stellingen op de kerkpoort verschenen. In 2017 zullen er natuurlijk overal ter wereld festiviteiten zijn. **Wij luiden ze nu al in van woensdag 29 augustus tot zaterdag 1 september 2012.**

Tot slot nog dit: bij de evaluatie werd weerom door de Nederlandstaligen uit België betreurd dat geen Franstalige broeders en zusters uit Brussel en Wallonië aanwezig waren.

De taal mag geen barrière zijn: alles wordt indien nodig vertaald.

---

ds. A.R. BEUKENHORST

Uw postzegels, postkaarten en enveloppen hebben waarde...

Wij herinneren u aan onze *postzegelactie*. Gooi uw postzegels, maar ook uw postkaarten niet weg evenals alle postwaardestukken met een waardestempel.

Knip de postzegels zorgvuldig uit op 5 mm langs de rand. De postkaarten mits ze heel zijn, brengen ook geld op. Geef alles af aan een verantwoordelijke van uw kerk. Er wordt voor gezorgd dat alles op het sorteeraadres terecht komt. De opbrengst komt ten goede aan het Studiefonds *Ik help een kind*. Vorig jaar bracht deze actie 650 € op.

Bij voorbaat hartelijk dank voor uw ondersteuning!

Voor meer info:

Greet Heslinga
greetheslinga@skynet.be

Complexe Arabische samenleving maakt zwart-wit indeling onmogelijk

Arabische christenen houden hun adem in

De Arabische landen lijken op de goede weg te zijn met hun streven naar democratie, maar juich niet te vroeg, zeggen Jaap Hansum, Wilbert van Saane en Willem-Jan de Wit. De Arabische wereld zit erg ingewikkeld in elkaar en het kan nog op vele manieren misgaan. Zeker voor christenen.

Schurkenstaten waar wrede dictators hun schrikbewind voeren. Dat is het beeld van het oude Tunesië, Libië, Syrië en zelfs Egypte dat de westerse media graag afschilderen. De opstanden daarentegen zijn oprecht democratische bewegingen die westerse steun verdienen. Het is op zijn zachtst gezegd een nogal een dimensionale benadering van een complexe beweging in een complexe regio met een ongetwijfeld nog complexere uitkomst. Vraag het maar aan de christenen van het Midden-Oosten die momenteel heen en weer geslingerd worden tussen hoop en vrees.

Het moest vroeger of later gebeuren. Albert Hourani (1915-1993), misschien wel de beste geschiedschrijver van het Midden-Oosten van de twintigste eeuw, zag in de jaren '80 al waar de zwakte van de huidige Arabische regimes lag. Ze waren niet in staat om de razendsnelle economische ontwikkelingen om te zetten in een be-

tere verdeling van de welvaart. Ze waren onduidelijk over de plaats van het islamitische erfgoed in het politieke bestel. En ze wisten onvoldoende loyaliteit aan de staat te winnen: etnische en religieuze diversiteit bleef het primaire kenmerk van hun bevolking. Hourani sprak in zijn tijd al van de paradox van stabiele regimes in een intens instabiele regio.

Het was niettemin een paradox. Want door een overheidsapparaat dat zich uitstreckte tot diep in het leven van alledag wisten deze staten toch voldoende grip op hun bevol-

king te krijgen. Velen waren (financieel) afhankelijk van de overheid, van de partij, van de top van de hiërarchie: de presidentiële clan. Dat verklaart de fanatieke steun van velen die zich met Mubarak, Khadaffi en Assad verbonden wisten en weten.

Argwaan

Ze werden echter ingehaald door de globalisering. Met hun isolatiepolitiek, geheime diensten en censuur werden ze fossielen van de koude oorlog. Ze hielden de politieke macht in een kleine kring en maakten geen ruimte voor nieuwe visionaire leiders. Ze beseften niet dat ze op een demografische tijdbom zaten en zorgden niet voor economische kansen voor duizenden uitstekend opgeleide jongeren. Bovenal riepen ze te weinig herkenning op bij een zelfbewuste soennitische meerderheid. Ze zochten hun kracht in een sterke seculiere staat waarin

religieuze en etnische minderheden, inclusief de christenen, zich relatief veilig wisten. Intussen haalden ze zich het ongenoegen op de hals van islamitische meerderheidsgroepen met politieke ambities.

Geen wonder dat de christenen in de Arabische landen gemengde gevoelens hebben over de revoluties. Ze zijn trots dat de Arabische wereld deze vitaliteit in zich blijkt te hebben. Hun trots wordt echter verdrongen door sterke argwaan. Aan de goede bedoelingen van de jonge opstandelingen twijfelen ze niet, maar ze vrezen dat deze beweging onvoldoende georganiseerd is en onvoldoende visie heeft. Ze voorzien dat het machtsvacuüm snel zal worden gevuld door conservatieve islamitische bewegingen die wel sterk georganiseerd zijn en een heldere toekomstvisie hebben. Mochten zij de touwtjes inderdaad in handen krijgen, dan zal het daarna niet eenvoudig zijn voor de vernieuwers en idealisten nog een rol van betekenis te spelen.

De christenen lopen daarom niet voorop in de revoluties. In Syrië zeker niet. Daar hebben de christenen onder het Baath-bewind vanouds een relatief grote vrijheid en veel invloed. Democratische hervormingen zien ze wel zitten maar niet als ze ten koste gaan van de politieke status quo. Het doemscenario van buurland Irak staat op hun netvlies gebrand. Als Baath in Syrië ook valt, wie zal dan het lot van de Syrische christenen garanderen?

In Egypte veroordeelden de leiders van de Koptisch-Orthodoxe Kerk, niet gebrand op vernieuwing, aanvankelijk de revolutie. Een substantiële groep christenen participeerde toch en gaf de revolutie een interreligieuze glans. Niettemin heerst er onder Egyptische christenen nog veel onzekerheid: kunnen zij in de nieuwe bedeling op bescherming tegen fundamentalistisch geweld rekenen? Zijn de christenen hun beschermheren nu definitief kwijt?

Evenals Irak vormen de Syrische en Egyptische samenlevingen vanouds een mozaïek van religieuze en etnische groepen. Irak is in tien jaar onherkenbaar veranderd. Het is zeker niet ondenkbaar dat de revoluties in Egypte en vooral in Syrië een vergelijkbare schade zullen aanrichten.

Sinds mensenheugenis hebben sterke leiders het beeld in de Arabische wereld bepaald. Zelfs in landen met een democratisch systeem - met

name Libanon - zijn het toch de leidende clans die de machtsbalans bewaken. Het is de vraag welke clans uit het huidige gistingsproces boven zullen komen en welke houding zij zullen hebben ten opzichte van de religieuze en etnische minderheden in hun landen. Een geoliede democratie met een meerpartijensysteem is in de meeste landen op korte termijn ondenkbaar.

Training

Voor de christenen van het Midden-Oosten is de vraag naar de toekomst secundair. Het hier en nu eist alle aandacht op. Welke rol is voor hen weggelegd in deze tijd van omwenteling?

In Egypte hebben sommige christenen besloten niet lijdzaam af te wachten maar het democratiseringsproces een handje te helpen door het geven van voorlichting en training. In Syrië is die ruimte er vooralsnog niet. Toch kunnen christenen een democratische voorhoede vormen, mocht er in de regio nieuwe openheid komen.

Wel is er ruimte om juist in deze tijd van revolutie en geweld een dienstbare, diaconale rol te vervullen, bijvoorbeeld middels organisaties als Caritas en de Midden-Oosten Raad van Kerken. De kerken van de regio kunnen juist hier de steun van westerse christenengebruiken.

Verder is het de vraag of de Arabische christenen een brugfunctie kunnen vervullen. De eenheid in de landen van het Midden-Oosten en in de regio als geheel staat onder zware druk. De christenen vormen een minuscule minderheid die bijna wordt vernalen in de machtsstrijd van de politieke en religieuze groten. Misschien kunnen christenen juist dankzij hun onverdachte minderheidspositie ambassadeurs van hoop en verzoening zijn op de gevaarlijke weg naar een nieuw Midden-Oosten.

Jaap HANSUM, Wilbert VAN SAANE en Willem-Jan DE WIT

Jaap Hansum is docent praktische theologie aan de Near East School of Theology (NESI) in Beiroet (vroeger werkzaam in het Bijbelhuis Antwerpen).

Wilbert van Saane is stafmedewerker De Nederlandse Zendingsraad (NZR).

Willem-Jan de Wit is docent Bijbelse vakken aan het Evangelical Theological Seminary in Caïro.

ds. Leendert BOSGRA

Op 11 september jongstleden werd ds. Leendert BOSGRA in de gemeente Anderlecht bevestigd. Ds. Bosgra was eerder predikant in Nederland, waar hij onder andere de gemeente Zwolle bediende.

ds. G. SCHOUTEN

Op 18 september nam mevrouw ds. G. Schouten afscheid van de gemeente Boechout, vanwege het bereiken van de pensioenleeftijd. We publiceren in deze Kerkmozaïek een interview met ds. Schouten, van de hand van de heer Mark Goris.

Ds. Alexander EBERSON

Op 25 september jl. werd ds. Alexander Ebersson bevestigd als predikant van de gemeente Knokke. Hij zal gelijktijdig de havenaalmoezenierdienst in Zeebrugge waarnemen.

Integratiestage

Van 16 tot 21 oktober 2011 organiseert een werkgroep van de commissie Ambten van de VPKB in St. Genesius-Rode een integratiestage voor nieuwe predikanten binnen de VPKB. Via deze stage zullen predikanten die aan het begin van hun Belgische loopbaan staan, kennis kunnen maken met diverse aspecten van de VPKB.

Colloquium

Op 29 oktober 2011 organiseert SPEP (= Service Protestant d'Education Permanente, de Franstalige tegenhanger van ProVor, de protestantse dienst voor volwassenenvorming), in samenwerking met de Franstalige Unie van Vrijzinnige Verenigingen een colloquium in het Brusselse Stadhuis met als thema: "De Staat en godsdiensten: welke evolutie voor Europa".

Proponentschap

Op 1 november 2011 start mevrouw Annick Le Louarn haar proponentschap in het Franstalig gedeelte van onze Kerk.

Inzegening

Op 20 november 2011 zal David REMY tot het predikambt worden ingezegend en bevestigd tot predikant te La Louvière.

VPKB-gemeente Antwerpen-Noord in samenwerking met Protestants Sociaal Centrum - Antwerpen op zoek naar een **integratiepastor**

We verwachten dat deze – pastoraal-theologisch geschoolde werker (m/v) - zich herkent in de volgende taken:

- open, creatief en communicatief optrekken met jongeren;
- respectvol begeleiden bij de zoektocht van jongeren naar waarden en geloof – zowel binnen als buiten een kerkelijke omgeving;
- meeleven in onze Antwerpse protestantse kerk aan de Lange Winkelstraat, waarbij we vooral vragen om mee te werken aan
  1. het bevorderen van de integratie in onze multiculturele gemeente van de 2^e en 3^e generatie allochtone gemeenteleden,
  2. onze kerk bewust maken van haar aandeel aan geloofsopvoeding in deze tijd,
  3. het bevorderen en actief mee helpen uitbouwen van het centrale jeugdwerk.

Daarom verwachten wij:

- een theologische inbreng (in staat zijn om theologisch te reflecteren op het alledaagse);
- respectvol omgaan met alle geloofstradities in onze samenleving;
- maximumleeftijd +/- 35 jaar;
- sterke pastorale vaardigheden: vooral naar mensen kunnen luisteren zodat ze tot hun recht komen, hen serieus nemen in hun vaak bijzondere situatie en hen aanmoedigen de eigen verantwoordelijkheid te dragen;
- een stabiele persoonlijkheid: het is belangrijk om de eigen grenzen te kennen, die te kunnen aangeven en daarin ook te willen leren;
- een flexibele instelling: het werk confronteert met die kanten van de samenleving waar het leven vaak hard is, dat vereist soepelheid en uithoudingsvermogen;
- organisatietalent: het werk is volop in ontwikkeling, dat vraagt om het bedenken van nieuwe ideeën, het uitbreiden van het werk naar nieuwe doelgroepen, met diverse culturele achtergronden, maar ook om het verder professionaliseren van het werk;
- vermogen tot teamwork.

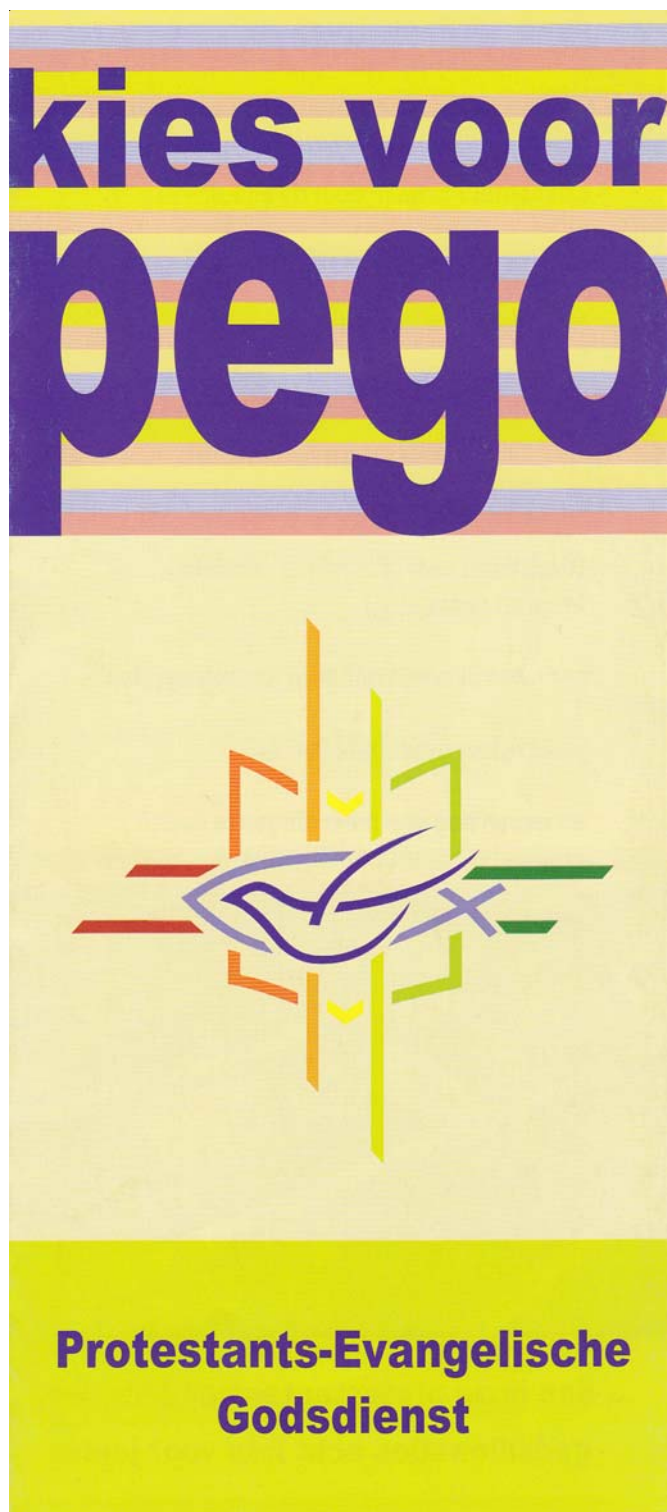
De functie wordt door de overheid vergoed als een voltijdse betrekking volgens de vastgestelde loonschalen voor hulppredikant. Daarnaast is een redelijke onkostenvergoeding voorzien.

Graag geven wij u **nadere informatie** over onze gemeente, het PSC en onze stad.

U kunt hiervoor contact opnemen met ds. Ina Koeman (stadspredikant):
inakoeman@hotmail.com of tel. +32-3-236.74.76.

Uw brief met CV ontvangen wij graag **uiterlijk 30 oktober 2011**.

Adres: VPKB-gemeente *De Brabantse Olijfberg*, T.a.v. Sollicitatiecommissie Integratiepastor,
Lange Winkelstraat 5, 2000 ANTWERPEN (B)

Meer info:
 Huis van het Protestantisme
 Dienst PEGO
 Brogniezstraat 44 - 1070 Brussel
 Tel. 02/511.90.83

Verenigde Protestantse
 Kerk in België
 vpkb.be

Colofon

Verantwoordelijke uitgever:
 dr. Guy Liagre

Redactieteam:
 Bea Baetens
 ds. Edwin Delen
 ds. Ernst Veen
 dr. Dick Wursten

Redactieadres:
 Brogniezstraat 44 - 1070 Brussel
 tel.: +32-(0)2-511 44 71
 fax.: +32-(0)2-510 61 74
 E-mail: kerkmozaiek@vpkb.be

Website:
<http://www.vpkb.be>

Prijzen Kerkmozaïek

- Individueel abonnement: 15,00 euro
- Groepsabonnement: 12,50 euro
 (vanaf minimum 5 exemplaren naar
 éénzelfde adres)
- Steunabonnement: 20,00 euro

Storten
 kan op rekeningnummer 068-0715800-64 van
 de Verenigde Protestantse Kerk in België,
 Brogniezstraat 44 - 1070 Brussel.
 IBAN BE29 0680 7158 0064
 BIC GKCCBEBB

De redactie behoudt zich het recht voor om
 bepaalde artikelen niet te publiceren, indien
 nodig in te korten en/of redactioneel te be-
 werken. Zij is niet verantwoordelijk voor de
 inhoud van de artikelen en slechts ten dele
 voor de stijl.
 Organisaties en tijdschriften, niet behorend
 tot de VPKB, die artikelen uit het maandblad
 Kerkmozaïek geheel of gedeeltelijk wensen
 over te nemen of te bewerken, dienen dit
 schriftelijk aan te vragen op het redactie-
 adres.

Sluitingsdatum volgende Kerkmozaïek :
 12 oktober 2011.